

Sygn. akt III CSK 189/19

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa K. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje adw. R. P. od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w K. wynagrodzenie w kwocie 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych), w tym należny podatek VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda K. G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 19 grudnia 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przedstawienie we wniosku przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego obliguje skarżącego do sformułowania tego zagadnienia oraz przedstawienia odrębnej, pogłębionej analizy prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienia SN: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01 OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl.). Wymaga to przytoczenia

argumentów wskazujących na rozbieżne oceny prawne lub możliwość takich ocen w kontekście przepisów prawnych, w związku z którymi zagadnienie zostało sformułowane. Powinno ono odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia. Jednocześnie rzeczą skarżącego jest wykazanie, że rozstrzygnięcie zagadnienia jest konieczne dla rozpoznania sprawy oraz innych podobnych spraw.

Skuteczne powołanie przez skarżącego przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga natomiast wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie, lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, iż wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienia SN: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. i z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl.). Skarżącego obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (zob. postanowienia SN: z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl. i z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, niepubl.).

Skarżący odniósł te przesłanki do art. 23 k.c., którego wykładnia - jego zdaniem – budzi poważne wątpliwości w zakresie wskazania (poprzez uzupełnienie otwartego katalogu dóbr osobistych), czy prawo do ochrony zdrowia, w tym oczekiwanie sprawnego i dobrze zorganizowanego działania organów rentowych, jest dobrem osobistym człowieka, a jeśli tak – to czy mieści się ono w kategorii „zdrowie”, czy też stanowi odrębną kategorię chronionych dóbr. Potrzebę wykładni

ww. przepisu skarżący powiązał zatem z postulatem uzupełnienia otwartego katalogu dóbr osobistych. Skarżący nie przedstawił jednak w wyodrębnionym wywodzie prawnym takiej jurydycznej argumentacji, która przemawiałaby za wskazanymi wątpliwościami. Spór w niniejszej sprawie dotyczył podnoszonego przez skarżącego naruszenia jego dobra osobistego w postaci zdrowia, na skutek działania organu rentowego, co miało być wynikiem nieprawidłowego i przedłużającego się postępowania odwoławczego od decyzji ZUS i - w konsekwencji - negatywnych skutków dla jego stanu zdrowia.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości dotyczą art. 23 k.c. w kontekście problemów objętych obydwoma przyczynami (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Z uwagi na to, że zakresy obu tych przesłanek częściowo pokrywają się i dotyczą wykładni tej samej regulacji, zostaną omówione łącznie.

Kodeks cywilny nie zawiera definicji dobra osobistego. W art. 23 k.c. przytacza przykładowo szereg dóbr, które za takie uznaje „w szczególności”, a więc dopuszczając istnienie i tworzenie się innych dóbr. Próby sprecyzowania użytego w tym przepisie pojęcia podjęła się nauka i orzecznictwo, zgodnie akcentując właściwości, jakie musi wykazywać określona wartość, aby mogła zyskać rangę dobra osobistego.

Nie ma podstaw do uznania, że kwestia wykładni art. 23 k.c. w dalszym ciągu wymaga wypowiedzi Sądu Najwyższego. Przyjęte jest, że ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, nie może być dokonana według miary indywidualnej możliwości zainteresowanego (ocena subiektywna), lecz kryteria oceny muszą być poddane obiektywizacji. O tym, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, decyduje zatem obiektywna ocena konkretnych okoliczności faktycznych, nie zaś subiektywne odczucie osoby zainteresowanej (zob. np. wyroki SN: z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 93, z dnia 23 lutego 2001 r., II CKN 396/00, niepubl., z dnia 5 marca 2002 r., I CKN 535/00, niepubl., z dnia 28 lutego 2003 r., V CK 308/02, OSNC 2004, nr 5, poz. 82, z dnia 18 listopada 2005 r., IV CK 213/05, niepubl., z dnia 29 września 2010 r., V CSK 19/10, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 37, z dnia 20 kwietnia 2016 r., V CSK 517/15, niepubl.).

Jak już wskazano, wykładnią art. 23 k.c. Sąd Najwyższy zajmował się wielokrotnie. Katalog dóbr osobistych określony w tym przepisie jest otwarty, co oznacza, że w miarę rozwoju stosunków społecznych i gospodarczych pewne dobra osobiste mogą się w nim pojawiać jako nowe, a pewne mogą zostać wyeliminowane. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 listopada 2010 r. (III CZP 79/10, OSNC 2011, nr 4, poz. 41), w ramach istniejących instrumentów ochrony cywilnoprawnej ochrona dóbr osobistych ma charakter wyjątkowy, w związku z czym sięganie do jej mechanizmów powinno następować z odpowiednią ostrożnością i powściągliwością, bez tendencji do sztucznego poszerzania katalogu tych dóbr (zob. też wyrok SN z dnia 7 grudnia 2011 r., II CSK 160/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 75). Nie zasługuje na akceptację tendencja do rozszerzania zastosowania tego przepisu na obszary, w których w rzeczywistości nie dochodzi do naruszenia dóbr osobistych i w których chce się uczynić z tego przepisu instrument realizacji celów, do których osiągnięcia one się nie nadają (zob. postanowienie SN z dnia 19 czerwca 2018 r., V CSK 19/18, niepubl.), a do tego w istocie zmierza uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

We wniosku nie wskazano przekonujących argumentów, opartych na odmiennych poglądach orzecznictwa, względnie odwołaniu do przeciwnych poglądów doktryny, które pozwoliłyby uznać, że mimo przywołanych wypowiedzi Sądu Najwyższego w rozważanym zakresie nadal istnieją poważne wątpliwości interpretacyjne lub rozbieżności w judykaturze, o których stanowi art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący potrzebę wykładni art. 23 k.c., przełożył *de facto* na płaszczyznę poczynionych ustaleń faktycznych. Odpowiedź na postawione pytania znajduje się w okolicznościach sprawy i wynika z wniosków przeprowadzonej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Nie można też tracić z pola widzenia, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., co do zasady, podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Natomiast w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Ze względu na osobistą, zdrowotną i majątkową sytuację skarżącego odstąpiono od obciążania powoda kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej (art. 102 k.p.c.)

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 14 pkt 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 18), z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy uwzględnieniu § 2 pkt 5 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.